

GAZET'A TRANSILVANIEI

Gazetă ese de 2 ori: Joia și Dumineacă Foișă, cându concesu ajutoriale. — Pretul pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 8 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu său $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunatoria.

Anula XXXVIII

Se prenumere la poștele c. și r., și pe la
DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr.
Taco's timbra la 30 cr. de fiacare pu-
blică.

Nr. 6.

Braslovu 4 Februarie 23 Ianuarie

1875.

Braslovu 3 Faoro 1875.

Obiectulul mai însemnatu, ce se discută astăzi în diuersalisticii maghiari, este discursul baronului Paulu Senney, pronuntat în siedința de la 29 Ianuarie a camerei deputaților Ungariei. Tavarnicul Senney, acestu astăzi corifer alui aristocraiei insale din Ungaria, după inaugurația sistemului dualistic în frunte cu Andrássy, a scris și a observat cea mai stricată rezervă în curs de vrăjire cinci ani. În veră anului 1872 începe, Senney parăsind bâncile din cameră magnificul și candidându-
pentru un mandat de deputat, intră în cameră ca deputatul, unde în scurtă tempă, și anume prima cuvenirea ce a tinență la 7 Octombrie 1872 cu ocazia deschiderii asupră adresaiei de responsabilitatea discursului de tronu, și-a inaugurat noua activitate. Acelu discurs alui baronului Senney încasează pana astăzi nu s'a datu niciun. Dinsusă a

potere. — Satui de darurile și amagirile falsilor li-
berali, noi încă punem mai mult prețiu pre con-
servatului Sénècy, decât pe tota ceală libera-
lilor mascăti. Děcă nu altă, dela dincolo se vă-
potă speră celu pucin astăia, ca să pune capete
corupțiunii și trădării, cari au fostu armă cea ma-
poternica a sistemului în vîgor.

Diariul „Allg. Nordd. Ztg.” scrie, cumea consolul general german din Belgradu este chiamat la Berlin, spre a da desculci cu privire la influențele, de care guvernul serb este accesibil. Titlul „aginte diplomatică” ce se cere din partea Serbiei pentru agentii sai din strainatate, stă în legatura cu aspirațiunile de independență ale ei și nu e compatibil cu pusilemenții Serbiei față de suzeranitatea portii otomane. Se crede, că Germania nu va mai trimite pre-venitiorul reprezentant la Belgradu, ci numai la Constantinopol.

Imperatorele Russiei a felicitat pe principelui Muntenegrului pentru bunavointia, de a se impacca pre cale pacinica cu ca guvernul otomanu.

Braslovu 28/16 Ianuarie. Domnule Redactor! Majoritatea populatiuniei, massele poporului din tîrâa năstră, însoțită în miseria și calamitățile materiale și spirituale. Deci pre cîteva temposi alti

se aveata si sbara prin regiunile supreme ale politicii finale si parsa candu unu altu collegu din Ungaria ingrijesc prin spionii sei, ca si celu magerou politiu, ca nu cunsa se se face cera fara voia d-sale si nu care cunsa nativitate se si trai data fara scirea lui, pe atunci se mai vedem si de partile cele mai proasice ale activitatii omenești, de lucruri, cari se intampina la nasulu nostru si fara a caroru luare in consideratie nu poate temu face unu pasus inainte. Da-ne voia că se incepem cu chiar de aci, de pre la noi.

Tempuri ne-ar fi ambiata pana acela fórtă
prințios, ca-ci dupa o tómica lungă ce avuram
de ceteva septembri a ninsă de vre-o patru-ori
amo avută ceteva dile și geru dela 12 pana la 18
graduri Ream, astăi semenaturile de tómica ar
erau bine să fiștui popor nu ar fi lipită de
esperantia. Ce folos înse, ca după trei ani rei,
numai cu speranța nu te saturi. Cerealele se
tienu în statu mai susu în pretiu, cu catu se face
papuioști mai pacină în vecină Romania și cu catu
vam'a cea grea ungurésca pușa pe cerealele româ-
nesc, împedea mai multă importul. Mai adanc
genu secătarele cele mari si pediscale, cari ni se
face cu pasăptore. Frequentă, dintr-o cetea două

tier este de di si de năpte, pe tōte passurile si carările; miș se docu și miș se întorcu. Pana înainte cu vreo doi ani autoritățile districtelor confinării, precum și în Brăilea, avea permisiunea de a da omului paspōrte pe cale trei luni, „în tiere,” și redese-i uneori sute de omeni radienându paretili pretorului că se nu cădu, până ce li se dău paspōrtele. Această facilitare a comunicatiunii încă s-a cassat și s-au lăsat dispozitivele severe, că tōte paspōrtele se ni se dă numai de la ministeriu, se intileagă inse, ca pe temeliu certificatelor, care se submisi de aci pentru fiecare individu. Această rigore de paspōrte nu dominase încă în tempul, candu tiere statuse sub legea mar-

sive multime de înlesniri; prefectulu era auctori-satul și a pașportul pe trei luni; dela guvernator din Sibiu se înă pe cale trei ani fara nici o dificultate și se plăteau taxa 1 fl. Acuma nici misio-nierul nu mai dă pe trei ani, ci pe unul, taxă înse-a renunțat totu 1 fl., fia si numai pe trei luni.

In 30 Ianuarie se facă în sădintă a consiliului reprezentativ local una interpellatiune, din care invetiamu, ca acum nu se mai dau nici măcar bilete de drum pe cale 48 de ore.

Acestă rigore manifestată asupra comunicării nei și comercialui sta' forte reu în gura celor, că rii -ti roade urechile meru cu libertatea lor constituionale. Cauzele ei se esplice de omesi în moduri diverse. Unii vor a scă, ca mesură este îndepărtata asupra planuiroră de Iacoromani; altii vedu în ea numai similitudine a de împedecă migrația secuilor în România și încupinarea elementului maghiar aci în marele principatul al Transilvaniei. Scopulu de antau ar fi să ușe fetu alu fantasiei orientale ungurești; scopulu alu doilea nu se va ajunge en paspōte nici-o dată. Déră ce vrei voi se faca acelaie mii de dileri (inequili, zezelăr), de curialisti și de alii secui adusi la sana de lemnant.

In Ungaria nu vrea se se ducă cu viuția odată.
Aici acasă moru de fome, și cum suntu rei la ma-
nia, se omoră că feresci selbatice. Uite D-ta, ca
chiaru ai la noi, în ajunul Craciunului nostru,
unu secouiu despică capulu celui laită; Dominești să
ră în 17 Ianuarie totu seculii proletari omorâți în
midiu locului stratei pe unu soldat, totu secuin, de la
regimentul II-lea; la trei dile după aceea unu altu
secuin proletar din decula drâzii pe unu sociu alu seu
numai pentru patru cruceri; alii luara de peptu
chiaru pe capitanulu cetății (funcționar politie-
nescu) și aru norocu, ca luu scapara unii cetățenii
din manile loru. Batai și versare de sange între
ei pe fia-care di. Selbataci'a proletariilor din cea-
tate se manifestă și pe la comuniile rurale. Omorâ-
rul celu compitul din Zeresci și celu delor din Toma-
manu să memorau cu alta ocazie. În septem-
برă trecută se sfara omorâti în padure duoi locu-
tori sasi din vecinuța oppidu Codlea (Zaiden), carior
în calitatea loru de jurati esisera, că se zalogesc
pe nisice prevaricanti. În Brânu se desgrăpă mai
deunasi un'a femeia betrana și i se facă obductio-
ne, de unde rezultă, ca ar' fi fostu sugrumată
de mani omeneșici. Prepuso cadiu pe alte doce
femei, distre care un'a era favorită unci popa.
Déră cine se mai insire totu orrorile din dilele no-
stre, de care pe locurile noastre nu s-au mai vedicuit

Mai decorandu proletarii din Brasovia astara s-a
un alt ramu de industria. Pe langa ce comitte
alte fururi, intra sér'a tardin prin curtile, pe unde
sciu, ca sunta carutie si caleseci cu fundo de piele
scumpa, le tain si le duc paci in colo, cä se fac
din ele cisme si caltiuni. Pana acum au statat
la vreo siese cetatenii si chiar la capitanul
politiciei. Daun'a flacarua se computa pana la
cate 50 fl. v. a.

De candu avem calea ferată, să înmultim și la noi cavalerii de industria său pungasii și vagabundi din toate partile imperiului. Cei mai mulți se opresc acolo din lipsa pasărilor. Politia Brăsătoarei cu totă moletata sa, totuști a scosu în an. 1714, în catoru sute de vagabundi; deținătorii

înmulțit asia de tare, în catu uneori și se pare, ca voru se te scotin din casă. Uau au curatul fizionomia de talhari. Mai verosimbulă, candu parca pe cetele la ceratii, și se pare, ca ai fi pe strategie vre-unei cetăți din resaritul, unde $\frac{1}{3}$ parti de locuitorii cersioșesc, era Dominești pe la biserice romanești abătici poti strabate pînă multimea lor, că în fîmetea cea mare din anii 1815-17. Ce rusește și ce discredită acesta pentru multă trimitate bogatii ale Brăsiovlui. Déră deca a-ti vedea la unu locu pe ceratiorii din secuime, mai ales candu vinu cu bordă la tergurile de tiere ale Brăsiovlui, ca te iau flori, și pare ca-ti este rusește chiar de tiere la tă. Déră se nu credeti, ca toti aceia sunta orbi, schiopi, schilavi, plini de rani spurcate, apucati de cea nervoasă (morbus curialis); dijumelat din ei suntă prefaciuti, speculații betivi, furi, inselatori. Bine face ministeriul, ca nu da pasăorte la monstrii de omenei că acestia, fac inseforă reu auctoritatile secuiescă, impreuna cu br. Orbaș și cu pop. Molnări și Comp., ca nu pără grije nici de ceratiori, nici de inselatori lor, ci ni-lasă pe capula noastră, pare ca noi nu sun amă destai. Déră cine este și în acăsta tiere, că se ocupe cu regularea ceratiorilor. Mai nimenei; că totul se marginesc la una specie de elemosină și de filantropie foră reu intelectuala.

Ingreunatii comerciantilor si toturor industria-
rilor (fabricanti, profesionisti) catelilor prin securi-
turi de pasporte, pentru ca sa creasca numarul cer-
sitorilor, pana candu va porosi tiera intr-o intreaga
corale. Au nu stie voi, ca acestia tifera prea ne-
fericita era in Orientul numele de botoscara. Ti-
rările hrenului, "adica, unde celu mai mare
comerciu se face cu hrenau, pe care-lu ducu secoli
cu carucioanele lor, ca se-lu vendea asturase cu ape
minerali. Hrenau, ape minerali, scaduri; deca
comerciul vostru cunoscuta in rezaturi.

Mare orbă și mai mare barbarie, care se poate asemăna numai cu cea din tările supuse turcilor. Cani forte mulți, cersitori horde, mortuații și spărați pe tot stradă, lipsă de securitate personală indată ce a încercat, desprezilierea și spoliajarea comercialului, justiția după naționalitate și religie.

Declaratiunea deputatilor cehi.
In urmă invitați, de a veni se-si occupă locurile în senatul imperial din Viena, deputații cehi debâră următoare declaratiune, ce se certă pre-
cum noșterămu în n-rul precedent, în siedința
dela 20 Ianuarie a. c. a senatului imperial:

Declaratiunea deputatilor cehi.

In urmă invitați, de a veni se-si occupă locurile în senatul imperial din Viena, deputații cehi dedera următoarea declarație, ce se certă precum notificaramă în n-rulu precedentu, în siedintă a dela 20 Ianuarie a. c. a senatului imperial:

Insemnătatea mandatului, ce l-am primitu dela poporul nostru cu ocazia unei algerilor din urmă, să se reprezinte drepturile politice și convicțiunile sale față de seastatul imperial, este mai presus de orice dubieri. Alegările repetate și totdeauna în același sensu ascultătoare, ne îndreptăiesc, să enunci sensul mandatului nostru într-un mod necontestabil. În acestu sensu este, declararea eminentă majorității populației din Boemă, a majorității după număr și contributie, cumca ea însăși pote se recunoaște valoarea de dreptăți constituzionale, se adă astăzi, în vigoare, nice competenția senațională imperială, șiă precum este și compusă, aspirația regatului Boem'ă și a coroanei lui.

Acestia declaratiile se bazează înainte de tăierea dreptului istoric alu națiunii politice din Boemia, pre capitalisarea electorală a lui Ferdinand al IV-lea, facuta pentru sine și successorii săi, pre numărul de juraminte de incoroare, pre acte solemne de stată, precum este sanctiunea pragmatică și diploma de la 12 Aug. 1791 a lui Leopold II, prin care s'au confirmat referințele de drepturi între naționala boema și între dinastia. Acesta dreptul bi-

lateralu nu se poate străformă prin o extindere unilaterială și pentru aceea este neapărat necesară, să se arce străformare a dreptului de statu boemui și să se consensuante înlocuiească reprezentanții deplin indreptătiți ai națiunii boeme. Aceasta declarațiune a majorității Boemiei se bazează mai departe pe diploma din Octombrie a Măiestrii Sale Domnitorului, prin care se garantează respectarea dreptului istoric și a autonomiei tărilelor austriece. Si pretensionurile națiunii boeme, cu privire la respectarea dreptului istoric și a autonomiei sale, sunt ușor în punctele esențiale cu principalele Diplomae din Octombrie.

Natiunea boema nu poate renunță la speranța, cunca Maiestatesc. Sa - si va impări solemnă promisiune, va respectă și trece nestribat asupra successorilor sei dreptului de statu al Boemiei, pre care a jurat anteceșorul seu Ferdinand V, care se poate afla încă în viață. Si rescripția președintului dela 12 Septembrie 1871 întărește natiunea boema și mai multu în speranța și credința sa, cunca Maiestatesc. Sa nu-si va dă nici odată consentința publică la nimicirea dreptului de stat al Boemiei.

La provocarea Maiestatii Sale dință regatului română și-a făcut propanzerile sale, prin care din să recomandă o organizație durabilă și armonioasă a monarhiei pe baze impacțiunii cu cunoștință și cu celelalte popore ale monarhiei; nici propanzeri, cari nu punu mai mare pondre pre autonominia teritoriilor singuraturice, decât pre unitatea na-

Si natiunea boema astăptă încă și astă-di per-
actarea ulterioară și deliberarea fericits a propun-
oru sale.

Prin recunoşterea puterii legislative a senatului imperial actuala asupra drepturilor constituţionali si de statu ale regatului Boemiei, ne amu pune obiectiunii, cu de drept evantuit nici s'ară se face, cunca renunţiam la drepturile noastre si ceramur insă negociaţiunile începute între noi si Domnitorul ei legitima. Natiunea româna nu se va învot nici-o dată, că deciderea arătătoare a dreptului ei se se face pre-asă numită acale condiciunile.

Nici-oata si nicaiera natiunisa boema n'a re-sociatii la drepturile sale istorice de autonomie, carei inse ar' renunçat atunci, candu deciderea pr'a drepturilor sale ar' concrede-o maioritatii cincisprezece.

representationii altorui tiere, adeca acelei majoritatii, care nu reprezinta monarchia intraga. Natura boemii prin reprezentantii sai a protestat de la un moment la altul împotriva acestor pretari.

... care să aducă coroană unei astfel de puteri constituutive a senatului imperial cu privire la tiței și coroană Boemiei. Fie-care acțiune constituțională se poate executa numai pe baza unei constiui, ce are valoare de dreptă, înse, cumea dintr-unul din Fructele este mai multă o nire, decât o execuție a neînramatului diplome Octobre, acăsă nu credemur se mai alătura necesitatea de a documenta special...
Continuându-se modificările constituționale, ce s-au întântat sub presiunea unei partiide, sunt o nevoie să violare a constituui, începută de aceea însă cu scopul preștipit, dă assecură domnia' imperială germană asupra elementului slav. În a cecăstă și în lipsă unei constituui corecteabile, este absolută cu nepotinția, că pretendenție de dreptă ale regatului Boemiei se desfășură prin majoritatea senatului imperial, și să candu acesta ar fi intr-o aderevo forul său în adâna prinvită.
Născătoare boeme, reacția voastră...

Natunile boeme proiectaza cu atat mai ver-
santa poteri legislative a sensuului imperialist
lu, fiind ca elu e compus pre bazei unei
electorale, care desconsidera in aceea-si mersu
istoric, egalea independentie a civilor sta-
riecum si cerintelei temporali, relative la lar-
posibile a dreptului electoralui, si care nu
alta-ce, decat o reproductiune a vechielor
categoriile de caste, spre a majorizas cu orce pretiu
slavi.

Prezinta omului majoritatea a natiunii boeme vede necesară, să protesteze contra puterii legislative a senatului imperial actual asupra drepturilor constituționale și de stat al regatului Boemia, care atunci reprezentanții acestei majorități nu pot, prin intrarea lor în senatul imperial și prin participarea la sesiunile lui, se sprințească unuia sistem, care a nimicit autonomia Uheriei și drepturile poporelor, acesta bazează adevăratai imperiali, și care s'a dovedit de necapab, de a asigura imperiului în înțirul seu de liniște și bucurare necesară, prin îndreptarea egală și totorând a înțirului săi, era în afara a-si conserva putere, autoritatea și capacitatea de apărare. Noi ni potem și sprinține unuia sistem, care a admis spoliarea populației și a ruinat viitorul statului; și unuia sistem, care este combatut de majoritatea popoarelor Austriei, și care faptul îndoioiu ar'cadă sub eruditul condamnătorul al acestei majorități și a poporului, de către ele ar' fi chiamate a-si dă votul la bazele unei legi electorale întru adeveru liberale și drepte pentru 100% naționalitățile și clasele populare...).

Din scese motive de dreptă, politice și naționalo-economice... suntem obligați să refuzăm participarea noastră la senatul imperial actual și să le schimbați, cumca noi și prevenitorii, că suntem acum în recunoștere de competențe și obligații pentru noi mai veritabile ca cele concluse ale sale, care se rezolvă la drepturile constituționale și la stările de urgență. Președintele

statu si legatului Boemiei.
Praga, in 7 Ianuarie 1875.
Fr. Lad. Rieger, principale George Lobkovic,
contele Frideric Carola Kusky, V. Haussmann,
cek, Dr. Sratak, principale Caroli Schwarzenberg,
W. Gruswald, O. Zathammer, contele Ioan
Istrach, Dr. K. L. Klaudy, Dr. Prachensky, Dr.
Anisal Neumann, Dr. Ad. Scopel, Fr. V. Jetza,
Dr. Havelek, Iosifin Trojan, Dr. Fr. Skreisovsky,
Iosif Oliva, Dr. Tak, Dr. Fr. Kalert, P. Platzter,
Zeleny, Dr. Brauner, Iosif Klimes, Dr. Lam-
berto Hessler, Kleissal, Dr. Carolu Roth.

Clusia in 15 Ianuarii 1875.

Die Redactor! Dêca cumva n'ai primit dela
eva inscriptiuni mai detinute despre celea petre-
s in adunare municipală a comitetului Cosiganei,
data la 21 si 22 Decembrie 1874. st. n., atunci
rogu, se dai locu acestorui scris in prohuitul
le diariu.

Romanii din reprezentantii acestor municipali-
si de astă-dată, că de multe ori, adusera pre-
te unele cestii de mare interes pentru
autoritatea romana a reprezentantei, ba chiar si
interesul public. Din cele următoare veti să
verifici aceste assertiuni.

Dupa ce se facura raporturile usitite, anume vice-comitetului despre starea administratiunii lice, despre miscamantul poporarilor, instruc- sii si moralitates publica, lea cuventul D- lu Popop Gavrilu Pop si din incidentul, ca vice- iesc dechiria poporul de neapte de a se era prea sine, din cauza ca se intempla multe agresiuni penibile in sinjal seu, reflec- sionarea a fumat de vice-comite sunt amintitice.

„Observarea d-lui vice-comte, cîmca popo-
rului este neaptă pentru guvernarea proprie,
re-
a, ca acesta său spartanii de compatimîtu-
doritîi administraționii publice este, de a
pre popor capace de a se guverna pre sine
a-i abate della comitîră faptelor penale,
dăstă se pôte esoperă prin cultură poporului.
Iuliu nostru a introdus multe instituționi im-
portante dela populație culte, îsoare pentru cultură
unul puină grige se pôrtă, că apoi se
pôt acomoda noilelor instituționi. De si de
mai în o comună este numai o confesione si
de aseas pentru scola săjuritor materiala dela
adesea dela oracolii săi consilișorii.

dela potere nu concedu că se i se dă acela ajutoriu, sub preteza, ca scol'a nu este comunale. Era teritoriul segregat pentru scol'a comunale nu-l folosește nici scol'a comunale, pentru ca stare scol'a nu există, — nici cea confessională, pentru ca aceea nu este comunale, în locu că se i se dă concesă acela folosință scol'e confessională, pentru că batură acela se fă puse în starea bună de a potrivit poporului. Pareris mes deea este, că se sjutună scol'e, și prin trăfincile cultur'poporului, și candu o scol'a confessională ore sjuturiu, se concedeu comunalor se-i de acela ajutoriu, că pre calea acela cultivându poporul, se-i facem apări pentru guvernare proprii și spre imbrăcăsare si a altora instituții salariare."

Aceste observari facute forte la locu, au renumită că glasul celu se strigă în postia. Vînindu la rându publicarea articolului de lege 33, despre modificarea legii electorale, fes cuvenitul d-lui Ladislau Vaida si să exprișe șurmariorul prounciament:

"Înuanță în considerație faptul, cumca prin novell'a electorală, în locu de a se face mai liberală lega vechia electorală, și în locu de a se uifică censulu ardeleanu cu censulu din Ungaria, în batul' reprezentanții poporului si a egalității de dreptu, statu de desu laudata, prerogativ'a nobiliilor, de a fi alegeri sub titlu nobiliariu, s'a sustinutu, cu puține modificări, și pre venitioru, pre candu din contra, îndreprițirea electorale a claselor poporului s'a legatu del conditioiu mai grele si în specie pentru Transilvania s'a redicatu în deosebi censulu si astfel neamersarotu pucin'a influență a poporului transilvanianu în generu, era în specia a romanilor, — nu numai cu privire la alegerea de deputați s'a redus la minimul posibilu, ci (după ce, si pre membrii reprezentanților municipali totu acia i alegu, si respective numai alegările dietali pot fi membri ai reprezentanților municipali) si influența poporului asupr'a alegeri membrilor reprezentanților municipali s'a restrinse: — din aceste considerante, statu însumi, catu si în numele celorlalii membri romani presenți ai comitetului comitansu, cu onore me rogu de comitetul comitansu, ca se binevoișoara si induce în protocolul siedintei, cumca reprezentanții comitetului Cosigniei iea cu dorare actu de sepe dispozitionile cuprinse în nemulțumitul articol de lege, era la casula candu un comitetu n'ar primi acela propunere, noi romani ne rogamu că batură aceea se se i se la protocolu, cumca membri romani si reprezentanții municipali iea cu dorare actu de sepe memorantele dispozitionile ale noivelor electorale, eu atâtă mal vertosu, ca ci in diet'a tieri, cu ocasiunea statorrei dispozitionilor respective din lege, s'a spusu pre facia, cumca restricționarea îndreprițirea la alegere, se face direcție pentru neîncrideret ce o au celu dela potere catre Români.

Prezidiul a observat propunerile, ca legile publicate, conform usului, suntu de a se lăua simplu la cunoștință si nu din locu la nice o discușie. Ca tôte ca Dr. Silas si Gavril Popu redicau cuvenitul pentru admitema propunerii la discușie, adunarea totu trez prește propunerii lui Vaida la ordinea dilesi, denegandu-se si trecrea motiunii la protocolu.

S'a intenționat, ca o o altă ocasiune, o alta motiune la parte Românilor, redi bine respinsă de majoritatea ungurășă, s'a substerzutu din partea comitetului la ministeriu, — inse nu cu protocolul siedintei deodata, ci separat. Ministerul în rescripțiu sub nr. 30,033 din 1873, retramându motiunea la comitetu, adă grăsu procedere, ca acela motiune s'a substerzutu separat. Domnii dela comitetu explică rescripțiu ministerului intrăcole, ca motiuni singuratică, caru n'sau redicatu la valoare de conclusu nu mai suntu de a se substerzut, — deci si substerzutu motiunii de susu, că adusau la protocolu inca s'a denegat.

Acăstă a datu indemnă d-lui Vaida si con-

sociilor sei, că în siedinti' de a doua, 22 Dec. 1874, se prezintă în scrișu o alta motiune pre măs'a adunarii. Motiunea d-lui Vaida, subscrisă de 20 membri romani ai comitetului, premietiendu faptul, cumca motiunile minoritarilor nu se trecu la protocolo, adonari si nici altcum se nu subterză ministrerului, batură că voturi separate, si astfelii guvernură nu poate se vină la cunoștință a adversei opinioi publice, în specie cu privire la comitatu, unde majoritatea poporului nu este după dreptate reprezentată în adunarea municipală, precum d. e. si în comitatul Cosigniei, unde intre 160,000 suflent 120 de milii suntu romani, prin respingeri se susținutu votulii minorității romane, guvernul se informeză numai despre opinionea majorității membrilor, ce constituiesc comitetul comitansu, era nici decât nu vine la cunoștință a opinioi adversei majorității a poporului comitetului, — arăta, cumca prin astă restricționare, facuta prin majoritatea neromane mai în tōe jurisdicționile tierii, romani, deca nice stata multumire nu li se face, că si dorințile loru se se aduce la cunoștință a guvernului, se impartesc numai de greutățile, ora nu si de favorurile constituișii municipali.

Dedecundu apoi retele, cari rezulta din o astfelu de procedura statu pentru guvern, catu si pentru bun'a întellegere între romani si maghiari propune că comitetul comitansu se subterză cestiușina la ministeriu, si acel'a se se provocata așa spică ordinatiunea de sub nr. 30,033 din 1873, cumca adeca după aceea opinionei si voturile separate ale minorității suntu de a se substerzutu cu protocolul adunarii inițiatelor ministeriale! Propunere ins'asi vi-o alaturu aici!"

Majoritatea ungurășă respinsă si acela motiune. Români dedera în siedinti' de după prandu recursu contra respingeri motiunii de susu, inse majoritatea maghiara respinsă si recursul, îndrepantandu pre Români, că recursul se si-l dă la vice-comitetu, slătându langa dinsul si estrassul respectiv din protocolul siedintelor. Sértesc acestui recursu este inse inaște precalculata. Recursul după lege este de a se da si în 15 dile. Este inse cunoscute, ca cate-o dată trece si lase înregi: prima se gata protocolul siedintelor, deci s'a pote ca numai după lase voră primi si români estrassul respectiv din protocolu. Atunci candu se recursulu va si simplu reieptat, că intărtidă.

Eoca apoi ce pote omnipotinții a maghiara! Eoca ca se pote intenția aceea ce a disu Dr. Silas în siedinti, cumca maghiari voru se pun Românilor chiar si lasecatu pre gura, ca nice dorarea, ori nemulțumirea se nu si-pote exprime."")

De interes pentru cetitorii diuariului Domneiște mai pote fi si o propunere a d-lui jude procesual Nicolau Popu din Gilene. Acestu domn, care ecupa de mai mulți ani postulu de jude procesual in cerculu Gilenei, a portat, că nou oficiante diligentu si conscient de misiunea sa, cea mai via grige totu-de-un'a pentru promovarea bunasturii statu morale, cau si materiale a poporului cercului concretului administratiunii sale.

Intre 20 comune tieneștori de acela cercu, sörtea cea mai grea o au comunele de munte Mărișel, Magura, Lipșice, Muntele-Roce, Somesul caldu si rece, cari comune sustinutu si traileau panu acum numai cu lemnăritul si avendu si pre lung aces'u de a-si sustinutu cu potere propria

si cu multă truda, drumurile facute numai de ei priste stancile munților, pre linie de mai multe milii, suntu aliti a merge si la feceres drumului in altă parte ale comitetului, pre acolo, pre unde si nichidat lu ambila, se aña astă-din prim lipa panei de tôte dileile statu de necesită, catu abădii mai remane tempo, de a ingrijii, pentru castigulu

") S'a publicat în nr-ul 4. alu „Gazeta".

Red.

**) Dupa cum afiramu din unu comunicatul privat, recursul s'a predat d-lui vice-comite la tempu.

malaialui, necum se mai pote merge cale de 8—10 milii si la lucrul drumului comitetului. Dece nomițul jude processuale a cerut dela comitetu eliberarea poporului acestor comune dela lucrările drumurilor publice.

Cerera nu s'a împlinitu, si nici acea comisiune, pre carea comitetul o emisese intr'o alta siedintă pentru cererastu si adaxes mediulorului peintru imbenatul sértesc acestor comune, incă nu si-a datu reportul. Pentru cauzele sullevate de romani au luptat cu tota putere cuvenitului Dr. Silas, Gavril Popu, Ladislau Vaida, Vasiliu Rosiescu, Lazaru Maximu, Ioanu Petranu si altii asă catu succumberea Romanilor a fost de tota onorifica.

Din comitatul Solnoc. interiora
in Transilvania.

In diu'a botzelul Domnului la an. 1875.

(Capitol)

IL Se vedem inse, cine a fost d. conte de Bethlen si pre terescul politiciu D-za consangueană cu d. cancelarie Andrássy la an. 1871 la organașa comitetelor sau si propus a binemerită de exclusivismul maghiar, din care causa — fara participare romanilor — dintre 133 membri alesi (alegundi) in comitetul comitansu decisu cu ai sei a lasa romanilor numai 66 de membri, si a desemnatu nu numai cercorile alegătorie curații romane, ci totu-deodata a desemnat si membri romani, cari ar fi de alesu, că — după cum se spimă — se comboreze inaintea regimului, ca intelectigenția romana si-a perduț tota influență a sa poporului, si cunca poporul numai de domnii-sa asculta.

Asemenea a desemnat cercorile si pentru partidul oponșional (stang'a) maghiara, precum si numărul lor!

D. conte de Bethlen inse in celu d'antai cercu la Chireu (Kéto) unde eră se se alega 9 membri maghiari stengaci a suferit a bisecție la alegatori romani sub conducere brâilor: Ioan Mureșanu din Gherla si Elia Berciano notarul in Ormuz, după ce maghiarii nici unu membru roman nu se avutu se alegă in acelu cercu, au ales 9 romani! baremu de amă fi potutu insepnă pentru d. Berciano a osemenea bravura si cu ocașia alegătorilor de deputați dietali, inse cu doreare dinușu inca si militat sub flancul' pretuilor numiti mai susu. — Speram inse, ca pre viitoru că unu posesor de 200 jugere de pamantu va remându consu chismarii sale de romano!

Acăstă strategam, precum si incordarea inteligenției romane si prin alte cercuri electorale îndepărtă pre d. Carolu de Torma, că omis supremă a paraliză procedură contelui de Bethlen, si la alegerea amplioata comitansu a se pane in coincidență cu dd. Gavril Manu si Andreu France, ca cari si facu unu pactu, că dintre 9 jude procesuali se fi 3 romani, pre cari i va propune înțeligență, mai tardu, in grămă unu v-notariu, unu subactoru, unu asessoru la sediul orfanala si unu notariu, — in urmă acestui pactu, posturile rezervate romanilor, le a si oferit acelor a cu conștiință de barbatu demen, pentru ca d. Torma, sciindu bine, ca romanii ar poti fi eludati prin maghiari, asă si intocmit candidație, catu numai romani latu in candidature.

Acăstă aveniu de a insepnă, ca d. de Torma după impregnărui totu-deună a luate in considerație si escontențaresc aspirațiunilor naionale romane, intocma precum le-a preștiutu si considerat ușă limba, cu a careia literatura si si pré bine cunoscute. —

D. de Torma au considerat si alcum pre barbatii romani, denumindu-i de membri osoară la comitetu, in privința acela's d. de Torma au dusu cu sine supereire romanilor de unu barbatu desceptu si loial!

Nu au facutu inse asiă d. conte de Bethlen, ca-ci dinușu indată după ocuparea postului seu a începutu a desconsiderăt limbă romana — care o vorbesce alcum bine — si a deținută dela consulari pre condutorul romani para la unu tempu, in care observă, ca nu e bine! era de membri osoară in comitetu sub totu tempu de 3 ani, de si rogu si interpellat, nici unul nu a nomit, si asiă ca acela prinvită nu plangemus după d. conte,

ci ne năresce speranța, ca era va veni în fruntea comitatului unu barbat cu o politică mai sănătoasă, și care va scăpa aprișii, ca într-un comitat de 140,000 sufeți, cu 100,000 români, cari portă majoritatea sarcinilor publice și deșuna, se să prinăște intelectuală ei ea adverata reprezentată!

Eta starea politică a românilor din decursul lor 3 ani, cari specialmente încă ocazională nu s-au descris pentru aceea, ca se aibă cale liberă conducerii politice maghiare a procede neconvenabili, în acea speranță, că totuva arătă capătă, — și ne amu restrinse, încă unu potută a combate numai rezoluție pasă reactionară.

Acestă combateră și luptă încă și-a ajunsu fructele remunerării cu privire la atenția lui, care aușpră fondul concurenției publice, din care majoritatea recte unanimitea membrilor maghiari au oferit 20,000 fl. v. a. din fondul menit pentru scolă civica maghiara din Desiu, eră în același ministeriu ung. reg. de comunicării în 3 rânduri conform receselor facute din partea românilor și mai pr urmă cu înalțime decisivă în 1 Sept. 1874 nr. 8928 au respinsu pasă reactionară maghiară, și au susținutu inviolabilitatea fondului de concurență cu simțul de dreptate!

E adverata, ca la propunerea d. Carolu de Torma comitetul cu majoritatea maghiara în luna lui Sept. 1874 au propusu si a 4-a ora, că ministerul de culte, se mediilecăsă că barenu 400 fl. se pătu oficii pentru scolă civica, noi inse în cadrul aaceea, că ministerul de comunicării va remăndu consecințe, în contra acestui din urmă pasă — demnă de condamnată — nu amu mai recuperat!

Să déca membrii români ai comitatului compătientu în cea mai mare parte nu ar fi și asă de indolenti, nu ar fi candidati d. conte de Bethlen, și ar participă în numero mai mare la adunari, eră cei infacișati sără lupătă de la turea adverata inteligenție — care se luptă cu resesunțe — atunci — slătărindu-se după impregnării uneia să altăi dintre partidele maghiare — ar potă castiga multe usurințe din greutățile aruncate pre poporu, și în urma scăză și apotrupea cuvenita, spre a potă fi considerati de factori, și apăra potă abate della majoritatea maghiara, tendințiale reactionare prin conlucrare comună în totă direcționile, — ca-ni pri abnăsia, și passivitatea sociu cu lenea, — și numai prin luptă continuă vomu potă esperă coaliție, și concordia cu maghiarii, cari cu toții o dorim! ca-ci patria acesă nă și maica comună! eră acelă, cari și în veitorii cogea a absentă, se nu abușua cu incediu, alegătorilor, pre acesăi se nu-i insleie, ci se abdica de timărini, și se face locuitorii barbat romani mai demnăi ca-din contră pre vilătorii îi vomu înregistra la făcăre ocasiune, că pre nisce tradatori și finită trandave!!!

Argus.

Unu semnu caracteristicu.

II.

(Urmăre)

Tote popările și au propriile precepere etice și variaza după variantele modului de viațuire și după efectul influențelor naturale sub care sunu supuse.

Englezul Edw. B. Tylor dice: „Făcăre rase omenești - si are principale sale generale de precepsu ce este justă și nejustă, cari precepere se perpetua din o generație în altă în forma de legă."

Herodotu ne vorbesce, ca la Massageti eră datin'a, că omenii betruișu se se nădești din partea ruderelor, eră din cadavru ucișii se se prepare celu mai festiv prăduș; și ceia ce ajungeau la acestă moarte se felicitau.

Aellini ne vorbesce, ca la Sardinieni: „cei teneri au indatorită se ucida cu maciucă pre bătrâni nepotentiali."

La orvel si astăzi este datin'a de a se ajuta cei răi morboi la moarte, inadusindu-se cu perine.

La popările creștine töte aceste se consideră de cele mai mari crimi contra moralității.

La Australi, Americani nordici, Chinezi, Hindusi și alte popările cassatoră între ruditii din partea famedă se consideră de cea mai mare crima,

fiacă catu de deparții, eră între ruditii din partea barbatășea este permisa ori catu de apropiati și sa.

Nu asă se intempla la popările europene. Colonul Dalton a și majorulu J. F. J. se vorbesce despu cele mai eminente vertuti belice, ce le au observat la unu genii din rasa Santalor, ce la popările europene arareori se afă: „Pana candu se aude sunetul tobelor nationale, nu facu nece unu pasă înapoi, ci preferă a fi ucisi de inimicu loru pana la celu din urmă."

Moralitatea său inmortalitatea popărului se bazează principala pre doa precepere etice, adeca ucidere și furto; înțelesul acestor varieză la diferitele popără în modu diferit.

Astfeliu la popările arice delu suu ucidere străinilor se consideră de vertute.

Blackmore ne enară, ca unu indianu tenereu nu are făcută de a porții titulul de milie pana nu a ucișu resp. decapitatu unu străin.

I. G. Wood nară, ca unu Dajak teneru din Borneo nu se poate insură pana nu duce unu capu de străin.

Aci se consideră der' ucidere de străini de vertute, precandu la noi se timbrăză de cea mai mare crima.

Asemenea si cu privire la furto... Concepțele de proprietate le adămu variază la diferitele popără.

La Mbayas si Zulus încă există legă „se nu fură,” inse valéa numai pentru nemururile loru, dela alții nemură potu fură catu le place, ma potu rapi, prădu și ucide.

Ceasare ne vorbesce, ca la Germanii cel vecchi eră interzis furtoiu numai în propriele sale state, precandu la satelor vecinătate nu numai concesu, der' consideratui chiară de vertute, de unu exercitii în bravura.

La Spartanii antici nu se pedepsiă furtoiu că atare din vedere etica, ci pentru ca furtoiu nu sciască destulă de bine.

Precepere etica se conduce societățile Europei astăzi sunu cu totulă de altă natură.

La Indiani, Hottentoti si alte popără de alta parte virtutea ospitalității se cultiva că și la noi, de nu mai tare: ospitalitatea este acel cea mai sănătăție.

In colibă Mandanului firbe continuu oia cu fructe pentru străini.

La popările americane vertutea onestității în caracter este eminentă. Sprea nară, ca Americanul din Ahis si Britisch în Columbiă i poti concreta ori ce, fără temere de instrânat.

Din aceste pucină se vede, ca regulele moralității diferențe la diferitele rase, și ca aceste diferențe etice între raselor inferioare nu depindu întrătiașa dela reprezentanțile etice abstrase, ci mai multă dela neegalitatea diverselor influențe și relaționi de viațuire, ce se afă de o parte la popările sebaste, de altă parte la cele civilitate.

Ethică său moralulu — adeca supunerea omeneștilor la moravurile și datenile (rău, moare) societății la care aparțin, se afă la popările civiliște mai inițiată, precepțele sale produsă din vederi mai generale, mai nobile si mai sublimi.

Modalitatea primă care se propaga esențială precepere etica la diferitele popără este forte varia; nu numai prin religiune, nu numai prin filosofia său legislativă, se propaga datinale si moravurile unui popor său a unei societăți, ci promovării unui mătime de moravuri, se intempla numai în modu tradițional, si adesea-ori suntu consternante, și se controlate de societate cu mai multă scrupulositate și rigore decatul aecelle scrise; și cu totu dreptulu, pentru-a-aceste suntu unu factor principal dela cultură omenești... Aceea ce să înăntănu în societate a se numi urbanitatea, buanăcoveniu, curtosia, eticheta, tonu bunu s. a., de căi audim vorbindu-se în totă diile, tote aceste suntu chiară și de însemnată precepere etica la conduceră societății pre caelea dezvoltarei sale progresiste, și ca sele cuprinse în etica religioasă, și cari din urmă trebuie să conservate, controlate și apărate cu asemenea rigore.

Déca o societate - si are una normativă etică pronunțată ori ce modu si ori prin ce organe, acestu normativu, acesta precepere trebuie să urmărite cu totă strictietățile de toti membrii; ca-ci cu

cata preceptele etice in o societate sunu mai strinsu observate si mai bine cultivate, cu altă resp. societate - si da unu testimoniu de o cultura mai înaintat si mai nobila.

Dela unu membru a unei la societăți culte si compusă din domeni bine educati, se face justă pretenție de a-i cunoscă totă datinale si moravurile, si aceste a le urmări cu totă severitatea si la totă ocasiunea.

Conservară si apară regulelor etice, de tonu bunu, si de buna curvință este o dorință sănătății pentru ori care societate; den's a rea a combată totu-deună de cat ore se cără a se calcă in petiere, său a se înlocui cu viitorii.

Acestă dorință o are specială făcăre membru; cu statu mai vertosu, ca-ci scopula societății este progresul în orice direcționie din urmare si a moralului.

A nu combate cu totă ocasiunea calcarea precepelor morale, si ignorarea datinelor si moravrelor bune fa asele ori de ce natură, ar' însemna lucru cărcă scopului si în detrimentul unei societăți; pentru că totă degenerările si corupționile se incepe de regula dela nescu neconcedari, ne-regularități mici, dela viitorii neinsemnate, caror' le succedută din ce in ce mai mari, pana ce societate se vede amenințata la fundamente.

A întrenat la captivarea reului in embrionu este una frumă dorință cetățenescă.... (Va urmă).

Prelegere publică.

Dr. Nicolau Popu va vorbi:

„Despre lucești Românilor în unele date religioase și sociale” Dumînica în 7 Februarie st. n. la 11 ore a. p. în sală gimnasticul romano.

Nr. 382/1875.

3-3

Escríere de concursu.

Pentru ocuparea postului de concepțor la comisiunea orfanale a cetății, devenită vacanță, cu carele este impreună unu salariz unanu de 630 fl. din cauă a loială a cetății, se scrie concursu pana la 8 Februarie 1875.

Doritorii de a occupa acestu postu au se substanția la subscrissiună ofiților suplicelor loru, cu aratără despre occupațiunile loru de pana acum, de spre destinate loru în concepte si compușu, pana la terminu defișu.

Brașov, 20 Ianuarie 1875.

Magistratul urban si districtuale.

Nr. 44/For. matrim. 1875.

1-3

E dict u.

Ioanu București gr. cath. din Bradu, scănușu Sibiului, carele fiindu cassatoru cu Mari's lui Toader Dardulescu gr. cath. erăsri din Bradu, si pre acesă parandu-nu, nu se scă locul ubicației lui, se provoca prin acăsta, că în termen de unu an si ună s. d. de data datului subsemnatu, se se prezentează inaintea acestui Foru matrimoniale, ca-ci altcum processul divortiale urditu în contra-i in 31 Decembrie 1874, se va per tractă și decide si foră de densulu, în sensul S. S. cașofe si alu legilor sustinătoare.

Dela Foru matrimoniale gr. cath. de L. Ianstantia alu eparchies protop. a Sibiului.

Sibiul in 29 Ianuarie c. n. 1875.

Ioanu V. Rusu, protop. gr. cath. alu Sibiului.

Cursurile

la bursa în 1 Februarie 1875 stă sia:

Galdini imperialei	—	5. 24	er. v. s.
Napoleoni	—	8. 90	—
Augsburg	—	105. 75	—
London	—	111. —	—